

Osvrti, prikazi, recenzije

Vladimir Kadum

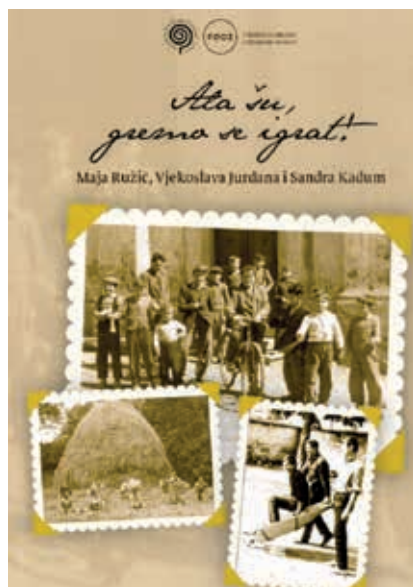
Prikaz znanstvene autorske knjige **Ala šu, gremo se igrat!** Autorice: Maja Ružić, Vjekoslava Jurdana i Sandra Kadum

*I drugih san igrački
kako dete imel,
a i danaska bin se
igrat ki put još tel.*

(Drago Gervais, 1904. – 1957.)

Nedavno je u izdanju Ureda za izdavačku djelatnost Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli objavljena znanstvena autorska knjiga *Ala šu, gremo se igrat!* (Hajde, idemo se igrati!), čije su autorice prof. dr. sc. Maja Ružić, izv. prof. dr. sc. Vjekoslava Jurdana i izv. prof. dr. sc. Sandra Kadum, sve na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Recenzenti su prof. dr. sc. Predrag Zarevski i izv. prof. dr. sc. Marko Ljubešić dok je lekturu i korekturu obavio Slaven Bošković, prof.

Autorice su pažljivo prikupile i obradile 108 (starih) istarskih igara, neke od igara i u više inačica, vodeći pritom računa o lokaciji gdje se izvode, dijalektalnom prikazu kao i standardno-jezičnom prijevodu opisa igara što čini od ovoga

znanstveno autorskog djela novinu u hrvatskoj didaktičkoj znanosti. Samo istraživanje trajalo je u razdoblju od 2020. do 2023. godine, i u njemu su, pored autorica, učešće imali i studenti – njih 29 – s odgojiteljskog i učiteljskog studija Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta

Jurja Dobrile u Puli. Mladi su istraživači na terenu razgovarali sa svojim starijima: roditeljima, djedovima i bakama, pitali svoje sumještane ili prijatelje i poznanike, te su zapisivali ono što su čuli i dobili metodom razgovora. Na taj je način dobivena opsežna građa s područja cijele Istre koje su autorice s velikom pažnjom sredile i sada objavljuju u ovoj znanstvenoj autorskoj knjizi.

Kazivači, njih pedesetotrojica, igre su kazivali dijelom na svom dijalektnom izričaju, a dijelom na govorenom obliku unutar hrvatskoga standardnog jezika. Zapisana i snimljena građa u knjizi se prikazuje uz pojedinu igru u zasebnim odjeljcima i svi prikupljeni iskazi objavljeni su u njihovu autentičnom obliku, bez pravopisnih, interpunkcijskih i sadržajnih intervencija, te predstavljaju izvornu građu za daljnja istraživanja u pojedinim stručnim i znanstvenim područjima.

Svaka od opisanih igara u knjizi nosi drukčije uspomene, lijepe ili manje lijepe, ali uvijek tako životne, uspomene koje s vremenom padaju u zaborav, ali koje čitajući ovu knjigu polako isplivavaju iz zaborava na površinu kada se, danas već davne uspomene, dijelilo s prijateljima iz djetinjstva.

Kao primjer navodimo igru 86. *Preskakanje konopa, špaga, trtora, vijae*, i to onu navedenu kao inačicu 86.1. *Preskakanje konopa*, koja je zabilježena u Vodnjanu; najmanji broj igrača koji sudjeluju u ovoj igri je tri, a mjesto igranja je vanjski prostor. (Ukupno je u knjizi prikazano pet inačica ove igre).

86. Preskakanje konopa.

Špaga, trtora, vijae

86.1. Preskakanje konopa

Mjesto: Vodnjan

* Đog se đogao u korti ili na česti, kadi ima dosta mista. Đogale su više mule nego muli. Rabili su dugi špag. Dva đogadura su držala špag, svaki s jene bande. Treći đogadur je priskakivao špag, kako druga dva đogadura vrte. Priskakivalo se na razne načine, raznom brzinom, jedan ili više đogadura odenput. Misto bi zamjenili kada se špag zapelja oko nogu onega koji priskakiva. Onda se on mijenja sa jednim đogadurum koji drži špag, a onaj koji je priskakivao, sada drži špag.

* Igra se igrala u dvorištu ili na cesti, gdje ima dosta mjesta. Igra je privlačila više djevojčice nego dječake. Za igru se koristio duži konop ili špaga. Dvojica su igrača držala konop, svaki s jedne strane, treći je igrač preskakao konop dok su ga druga dvojica igrača vrtjela. Način preskakanja i zadaci bili su različiti. Skakalo se sunožno, samo na jednoj nozi, naizmjenice - na jednoj, pa na drugoj nozi. Mogao je skakati jedan po jedan igrač, a moglo je skakati i više igrača odjednom. Konop su nekad vrtjeli sporije, a nekad puno brže. Do zamjene pozicija (držači konopa i skakači) dolazi kad skakaču zapne konop oko nogu, te ne uspije preskočiti. Onda se on mijenja s jednim od igrača koji drži konop, a onaj koji je držao konop, sada preskače.

Igrači: najmanje tri igrača

Mjesto igranja: vanjski prostor

Skupljene igre u ovom znanstvenom autorskom djelu dio su djetinjstva starijih generacija koje su mladima ostavljene u nasljedstvo. One predstavljaju dio kulturne baštine: jezika, običaja, rituala i vrijednosti jezičnog istarskog zavičaja, koje se usmenim putem i odgojnim

djelovanjem prenose generacijski. U sakupljenim i u ovoj knjizi prikazanim tradicijskim igrama moguće je uočiti *spol i dob djece, kolektivni ili individualni karakter igre, godišnje doba, te prostor (mjesto) na kojem se igra odvija.*

Prikazane igre potvrđuju opća svojstva tradicijskih igara:

1. Jednostavnost i skromnost pri izvedbi igre te uporaba prirodnih materijala i ostataka (koji se nalaze pri ruci). Primjer uz uporabu prirodnih materijala: *z balotami od čvrstega driva (s boćama od čvrstog drveta), balote drivene i doma delane (drvene boće i izrađene kod kuće), manja grotta ili pljočka (manji kamen; pljočka je kamen okruglog oblika i debljine oko dva centimetra) ...*

O jednostavnosti i skromnosti pri izvedbi igre svjedoči igra *Gnjizdo* (gnijezdo):

Je rabilo iskati i pokazati ki zna kadi je već gnjizdi s jaji od tići. To je mora dokazati da gre na dub i da zove jenega da dojde vidi tku su u gnizdu tići ili jaja.

(Onaj tko je znao gdje se nalaze gnijezda s jajima, morao je to pokazati, popeti se na stablo, a drugi se popeo za njim vidjeti jesu li u gnijezdu ptići ili jaja. Onaj koji je pokazao najviše gnijezda s jajima bio je pobjednik.)

2. Kao dio prenosive narodne tradicije, neke igre su popraćene pjevanjem ili recitiranjem. Tako se, primjerice, u igri *Ide maca oko tebe* navodi i pjesmica s naslovnim stihom na hrvatskom standardnom jeziku:

*Ide maca oko tebe,
Pazi da te ne ogrebe.
Čuvaj mio rep,
da ne budeš slijep.
Ako budeš slijep,
Otpast će ti rep.*

Ili, primjerice u igri na talijanskom jeziku *Giro, giro tondo* navodi se i pjeva pjesmica s naslovnim stihom:

*Giro, giro tondo,
Casca el mondo,
Casca la terra,
Tutti giu' per terra.*

Valja ukazati na razloge zbog kojih je važno promicati tradicijske igre u aktualnom globalizirajućem trenutku kada je na djelu posvemašnja alijenacija, ali i procesi koje dijete udaljavaju od skladna i prirodna razvoja njegove ličnosti. Umjesto dugotrajnog sjedenja ispred računala, baveći se računalnim igrama i pametnim telefonima, pri čemu postoji jasan trend da se smanjuje izravna interakcija među vršnjacima, odvojeni u samotničkim prostorima, tradicijske igre pozivaju i djecu i odrasle na suradnju i zajedništvo, odgovornost, disciplinu i sportski duh. Odatle i naziv ove znanstvene autorske monografije *Ala šu, gremo se igrat!* - kao poziv da se sačuvaju igre koje su igrale generacije djece kad nije bilo današnjih zavodljivih elektroničkih uređaja.

Ova zbirka istarskih tradicijskih igara ima vrlo važnu komponentu istarske interkulturalnosti obzirom na to da su u njoj prikazane uz hrvatske i one igre izvorno talijanske, opisane talijanskim istarskim dijalektom.

Knjiga je namijenjena **svima**: bit će od koristi majkama i očevima, bakama i djedovima, i svima drugima, onima koji komuniciraju i dolaze u doticaj s djecom. Namijenjena je, također, i istraživačima tradicijskih posebnosti, pojedinih stručnih i znanstvenih područja, kao putokaz i smjernica za daljnja istraživanja tradicijskih dječjih igara.